

BİLİM DAMLALARI

BALINALARIN ŞARKISI

Denize daldırılmış iki mikrofon garip melodiler kaydediyor: Bazen orkestra zillerini andıran bir ses, bazen güçlü bir org'un inlemesi, bazen bir flütün fısıltıları. Melodinin parçaları hemen her zaman aynı sırayı izlemekte, arasıra da araya yeni bir parça girmektedir. Bu denizaltı konseri saatlerce devam eder. Bu noktadan onlarca km. uzaklıkta diğer iki "hidrofon" (denizaltı mikrofonu) bir başka solist'in çaldığı hemen hemen aynı parçayı kaydetmektedir. Solist-le tanışalım :bu kambur balina diye bilinen balina türüdür (Megaptera novaengliae), ona bazen "derinliklerin Caruso'su" da denir.

12 yıldır zoologlar yüzlerce saat devam eden balina şarkıları kaydediyorlar. Bu şarkıların ses spektrum analizi yapılmış ve hayvanlar dünyasında bu olayın bir benzeri olmadığı anlaşılmıştır. Çünkü balinalar hep aynı şarkıyı söylemekte, hemen her yıl yeni ve daha güzel bir melodi bestelemektedirler. Yalnızca uzun beslenme mevsimi boyunca bu şarkıyı keserler. Beslenme mevsimi bitince "müzik mevsimi" başlar.

San Francisco'da Amerikan Bilim İlerletme Birliği'nin yıllık kongresine gelmiş bilim adamlarına böyle bir balina konseri dinletildi. Prof. Roger Payne ve eşi yıllardır bu garip olayın içyüzünü araştırmaktadır.

Bugüne kadar kaydedilen "şarkıcı" ların hepsi erkekti. Belki de erkek balina bu şarkı ile dişisini etkilemek istemektedir. Belli bir balina grubu belli bir zamanda hep aynı şarkıyı söylediğinden şarkı balinaların aynı gruptan olduklarını anlamalarını sağlıyor olabilir. İşin diğer bir ilginç yönü birbirlerinden km.lerce uzak ve asla karşılaşmamış balinaların melodilerinde bile temel yapı ve tema sırasının aynı oluşudur. Balinalar su yüzeyinin birkaç m. altında büyük yüzgeçleri aşağı sarkmış olarak şarkı söylerler.

Kambur balina büyük yüzgeçleri sarkık olarak şarkı söyler.

Balina şarkı söylerken hava kabarcıkları çıkarır. Bir diğer garip özellik: balina şarkının hep aynı yerinde yüzeye çıkarak soluk alır, bu sırada akustik koşulların bozukluğundan şarkı iyi duyulmaz, fakat soluk alırken bile şarkı devam eder.

Farklı gruplardan balinalar birbirlerini şarkı söyleyerek selâmlar. Şarkının her yıl değişmesi de açıklanamayan bir nedene bağlı olmalıdır. Bu konuda ileri sürülen bir varsayım balinaların 6 ay süren beslenme mevsiminde şarkı söylemedikleri için melodiyi unuttukları ve müzik mevsiminde yeni beste yaptıkları idi. Fakat gözlemler bunu doğrulamadı. 6 ay süren "Sessiz Yaz"dan sonra doymuş olarak üreme bölgelerine geri gelen balinalar aynı şarkıyı söylemektedir. Şarkı müzik mevsiminde değişir. Demek ki unutulmuş veya raslantı söz konusu değildir. Unutulmuş şunu da açıklayamaz: her yılın şarkısı bir yıl öncekine göre daha düzeltilmiş ve daha güzeldir. Balina adeta sessiz yaz boyunca vatanından uzak denizlerde yüzerken şarkısını nasıl güzelleştireceğini düşünmüştür. Barışçı bir hayvan olan balina belki de mutluluğundan şarkı söylemektedir.

Dr. Selçuk ALSAN

● Balinalar su altında en fazla bir saat kalabilirler, normalde 90 m. derinliğe, korktuklarında ise 360 m. ye inebilirler. İspirmerçet balinaları 1000 m. ye rahatlıkla dalabilir. Cığerlerine az hava aldıklarından, ayrıca soluk deliklerinin arkasında havadaki azotu emen köpüksü bir madde olduğundan vurguna yakalanmazlar.